

Lauri Tarasti
Ministeri
25.11.2015

Lausunto puoluelain sekä ehdokkaan vaalirahoituksesta
annetun lain muuttamisesta HE 73/2015 vp

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Esitän kunnioittavasti lausuntonani HE:stä 73/2015 vp seuraavan.

Olin pysyvänä asiantuntijana vaali- ja puoluelainsäädännön tarkistamista selvittävässä työryhmässä, joka jätti mietintönsä 15.4.2015. Näkökantojani on kuultu tässä yhteydessä. Mietintö on ollut pohjana nyt esillä olevassa hallituksen esityksessä.

Kannatan hallituksen esitykseen sisältyviä ehdotuksia, jotka parantavat sekä puoluelain että ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain toimivuutta. Minulla on kuitenkin kaksi lainvalmisteluun liittyvää kommenttia ja joitakin yksityiskohtaisia havaintoja.

- 1) Pelkkään termien muutokseen tulisi ryhtyä vain välttämättömästä syystä. Sata vuotta käytettyä termiä kunnallisvaalit ei mikään pakottava syy vaadi muuttamaan kuntavaaleiksi. Tämä kommentti on nyt myöhäistä, sillä uudessa kuntalaissa on otettu käyttöön termi kuntavaalit. Voidaan kuitenkin kysyä, voidaanko perustuslain termit muuttaa tavallisella lailla. Nimen muutoksen seurauksena lakiehdotus käsittää nyt 14 pykälää, kun ilman sitä siinä olisi ollut 7 pykälää.
- 2) Oikeusministeriö näyttää siirtyneen lainvalmistelussa esittämään koko pykälän muuttamista, vaikka vain joku sen momenteista muutetaan muiden momenttien säilyessä ennallaan. Vaikka tälle menettelylle on perusteita, aiheutuu siitä lakiehdotusten pituuden moninkertaistuminen. Laskujeni mukaan tässä lakiehdotuksessa on 38 momenttia, vaikka vain 10 momenttia muutetaan. Näin lakiehdotuksen säännösosuus on lähes nelinkertaistunut.

Lakiehdotus on tältä osin vastoin hallituksen linjausta vähentää säännöstulvaa. Lain lukijalle se aiheuttaa aikanaan vaivan aina tarkistaa, mitä on muutettu. Se edellyttää perehtymistä lainvalmisteluaineistoon. Tästä menettelystä olisi pikaisesti luovuttava ja tehtävä se heti myös tämän lakiehdotuksen osalta. Ellei se enää ole mahdollista, perustuslakivaliokunnan olisi otettava asiaan kantaa lausuntonsa perusteluissa.

Puoluelaki

Lakiehdotuksen 6 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa voisi sanoa, että vähintään kaksi prosenttia koko maassa annetuista äänistä tarkoittaa ”hyväksyttyjä” ääniä. Tämä on tosin voimassa ilman lisäystäkin, mutta kun tästä aiheutuu keskustelua, voitaisiin se heti välttää lisäyksellä.

Lakiehdotuksen muuttamattoman 9 §:n 4 momentin mukaan puoluetuen ”avustuksen” myöntää hakemuksesta valtioneuvosto. Määräaikaa sille ei ole laissa. Jossain määrin auki jää pykälän 2 momentin mukainen avustus, jos siinä tarkoitettu puolue on perustettu avustuksen jakamisen jälkeen. Tämä myös saattaisi vaatia lisämäärärahaa.

Lakiehdotuksen 9 e §:n mukaan puoluetuen valvonta siirtyisi kokonaan Valtiontalouden tarkastusviraston tehtäväksi. Mielestäni tämä on järkevää. Tarkastusvirastolla on parempi asiantuntemus tällaiseen

valvontaan ja samalla vältetään kahden eri viranomaisen valvontatoimet puolerahoituksessa. En näe tässä myöskään perustuslaillista ongelmaa, kun puolueiden muun varainkäytön valvonta jo on tarkastusvirastolla.

Kun lakiehdotuksessa on auki myös muuttamaton ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain 4 §:n 5 momentti, jonka mukaan vaalimainoksesta on käytävä ilmi maksajan nimi, voitaisiin tätä kohtaa (momentin 1. virke) selventää joko siten, että nimen sijasta mainoksesta olisi käytävä ilmi, kenellä on vastuu mainoksesta, taikka vain jättämällä sana nimi pois. Tällöin keskustelu mainoksen maksajasta, jos mainoksessa on vain ehdokas ja puolue, olisi tarpeeton.

Lopuksi toteaisin tässä yhteydessä käsiteltäväksi tulevan edustaja Olli-Poika Parviaisen huolellisesti perustellusta lakialoitteesta 27/2015 vp, jonka mukaan puoluetuen jakoperusteessa voitaisiin siirtyä edustajanpaikoista vaaleissa saatuihin ääniin, että tällainen vaihtoehto on kyllä ollut esillä aiemminkin ja siitä keskusteltiin jo puoluelakia säädettäessä vuonna 1969. On kuitenkin pidetty yksinkertaisempänä ja selvempänä edustajanpaikkoja, joiden mukaan myös esimerkiksi kansliamäärärahat on jaettu.